

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра теорії та історії держави і права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПРАВознавство

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Середня освіта (Історія)»

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26.08.2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Правознавство
Викладач (-і)	Шинкарук Ярослав Іванович, к.ю.н., професор кафедри кафедри теорії та історії держави і права зарубіжних країн; Остап'як Микола Михайлович, доктор філософії (PhD) за спеціальністю 081 Право, викладач кафедри кафедри теорії та історії держави і права зарубіжних країн.
Контактний телефон викладача	Остап'як Микола Михайлович – 0979825043 Шинкарук Ярослав Іванович – 0673433307
Е-mail викладача	Остап'як Микола Михайлович mykola.ostapiak@pnu.edu.ua Шинкарук Ярослав Іванович yaroslav.shynkaruk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://api.d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі здобувачами, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kttidip.pnu.edu.ua/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту, зокрема, що стосується погодження планів індивідуальних науково-дослідних завдань.
2. Анотація до курсу	
<p><u>Предметом</u> вивчення навчальної дисципліни є право як регулятор суспільних відносин у різних сферах суспільного життя.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основи теорії держави і права 2. Основні галузі права України <p>Вивчення навчальної дисципліни «Правознавство» є формою правової освіти здобувачів освіти освітньо-професійної програми «Середня освіта (Історія)». Це зумовлено рядом факторів: по-перше, необхідністю сформуванню у здобувачів освіти належний рівень правосвідомості; по-друге, потребою в оволодінні ними практичними навичками застосування чинного законодавства України; по-третє, необхідністю виробити у здобувачів освіти вміння аналізувати наявні в Україні правові явища, державно — правову дійсність та правові процеси.</p> <p>Основними джерелами цієї виступають Конституція України, Кримінальний кодекс України, Кодекс законів про працю України, Сімейний кодекс України, Цивільний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><u>Метою</u> викладання навчальної дисципліни «Правознавство» є необхідність сформуванню у здобувачів освіти належний рівень правосвідомості; потреба в оволодінні ними практичними навичками застосування чинного законодавства України; необхідність виробити у здобувачів освіти вміння аналізувати наявні в Україні правові явища, державно-правову дійсність та правові процеси.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни «Правознавство» є набуття здобувачами освіти знань та розуміння ролі права, його функції і завдання, місце серед інших соціальних інструментів, знати свої права, свободи і обов'язки, розуміти механізм, межі та способи їх реалізації. Це сприятиме не лише подоланню правового нігілізму, що існує зараз у нашому суспільстві, а й стимулюватиме процес демократичних перетворень, які</p>	

відбуваються в Україні. Лише правосвідомою особистістю здатна активно включитися в цей процес.

Структурно-логічне місце навчальної дисципліни

Пререквізити (попередні ОК, які передували вивченню дисципліни «Правознавство»): «Філософія», «Політологія», «Вступ до спеціальності», «Теорія і методика наукових досліджень та основи академічного письма».

Кореквізити (ОК, що паралельно ведуться з вивченням дисципліни «Правознавство»): «Психологія», «Педагогіка», «Безпека життєдіяльності і цивільний захист».

Постреквізити (наступні ОК, що використовують матеріали дисципліни): «Інклюзія в освіті», «Громадянська освіта», «Методика навчання громадянської освіти».

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК4. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти із дотриманням принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК3. Здатність володіти змістом та сучасними науковими дослідженнями в галузі громадянської освіти.

СК4. Здатність інтегрувати набуті знання з історичних наук та громадянської освіти в самостійну систему, виявляти цілісність знань та умінь.

Результати навчання:

ПРН3. Виявляти критичне мислення, аналізувати, оцінювати та інтерпретувати інформацію з різних джерел, включно з цифровими ресурсами, визначати власну позицію із суперечливих питань.

ПРН4. Демонструвати громадянську позицію, дотримуватися етичних норм, принципів академічної доброчесності, прав людини, верховенства права та демократичних цінностей.

ПРН6. Знати сучасні наукові підходи в галузі громадянської освіти, орієнтуватися в нормативно-правовій базі та структурі правової системи України.

ПРН7. Інтегрувати знання з історії та громадянської освіти в цілісну педагогічну діяльність, реалізовувати міждисциплінарні підходи.

ПРН13. Формувати в учнів визначені державними стандартами ключові компетентності, результати навчання, критичне мислення, навички самооцінювання, демократичну культуру і соціальну відповідальність.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
-------------	--------------------------

Лекції	12/6		
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18/4		
самостійна робота	60/80		
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Предметна спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	A4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	1	Нормативна
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття
			сам. роб.
Змістовий модуль I. Основи теорії держави і права			
Тема № 1. Основи теорії держави		2/1	2/0
Тема № 2. Основи теорії права		2/1	2/0
Тема № 3. Основи правової поведінки та юридичної відповідальності		2/1	2/1
Змістовий модуль II. Основні галузі права			
Тема № 4. Основи конституційного права України		2/1	2/0
Тема № 5. Основи цивільного права України		2/1	2/0
Тема №6. Основи сімейного права України			2/1
Тема №7. Основи трудового права України			2/1
Тема №8. Основи кримінального права України		2/1	2/0
Тема № 9. Основи адміністративного права України			2/1
ЗАГ.:		12/6	18/4
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання курсу	<p>Загальна система оцінювання навчальної дисципліни є уніфікованою в межах Карпатського національного університету імені Василя Стефаника і визначається Розділом 3 Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника</p> <p>За усні відповіді на практичних заняттях, тестування, зразки документів, виконані вправи студент може отримати максимально 25 балів, бал за складання заліку (підсумковий контроль) становить максимум 75 балів.</p> <p style="text-align: center;">Загальні критерії оцінювання за 100-бальною шкалою</p> <p>«Відмінно» (90–100 балів) – здобувач демонструє глибокі, системні та повні знання всього програмного матеріалу обох змістових модулів, вільно оперує базовими категоріями та поняттями теорії держави і права (держави, функції держави, форма держави, норма права, система права, правовідносини, юридична відповідальність тощо), а також ключовими інститутами основних галузей права України (конституційного, цивільного, сімейного, трудового, кримінального, адміністративного). Здобувач правильно та обґрунтовано аналізує нормативно-правові акти (Конституція України, кодекси, закони), встановлює причинно-наслідкові зв'язки правових явищ, застосовує знання до нестандартних ситуацій (наприклад, аналіз правових процесів у контексті викладання громадянської освіти), формулює аргументовані практичні висновки. Демонструє високий рівень правосвідомості, вміння інтегрувати</p>		

правові знання з педагогічною діяльністю (створення безпечного освітнього середовища, повага до прав людини), вільно володіє науковою термінологією, ефективно презентує індивідуальне завдання (реферат з глибоким аналізом, логічною структурою, мультимедійною підтримкою та впевненими відповідями на запитання). Активно бере участь у дискусіях, проявляє критичне мислення та здатність до самостійного аналізу державно-правової дійсності.

«Добре» (70–89 балів) – здобувач демонструє повні знання основного програмного матеріалу, правильно визначає та характеризує ключові поняття теорії держави і права та основних галузей права України, вміє застосовувати нормативно-правові акти до типових ситуацій (наприклад, пояснює права і обов'язки громадянина за Конституцією, особливості трудового договору чи склад злочину). Аналізує правові явища з достатньою глибиною, встановлює основні причинно-наслідкові зв'язки, формулює загалом правильні висновки. Допускає незначні неточності чи пропуски у другорядному фактичному матеріалі, окремі формулювання можуть бути не досить чіткими. Індивідуальне завдання (реферат чи презентація) виконане на доброму рівні: зміст логічний, джерела використані коректно, презентація зрозуміла, але можливі окремі недоліки в аргументації чи відповідях на запитання. Проявляє правосвідомість та розуміння ролі права в демократичній державі, але без глибокого творчого підходу чи застосування до нестандартних педагогічних ситуацій.

«Задовільно» (50–69 балів) – здобувач володіє основною частиною програмного матеріалу, відтворює ключові поняття теорії держави і права (ознаки держави, джерела права, правопорушення) та окремих галузей права України на репродуктивному рівні, знає основні положення нормативно-правових актів. Викладає матеріал не завжди послідовно, допускає істотні пропуски чи неточності в характеристиках (наприклад, плутає види юридичної відповідальності чи суб'єктів правовідносин), не повною мірою встановлює причинно-наслідкові зв'язки, виникають неточності в інтеграційному застосуванні знань до аналізу правових ситуацій чи педагогічної практики. Індивідуальне завдання виконане на мінімально прийнятному рівні: реферат містить базовий опис теми, але з поверхневим аналізом, недостатньою кількістю джерел чи слабка презентація (незрозумілий виклад деяких питань, важко у відповідях на запитання). Проявляє базовий рівень правосвідомості, але без глибокого розуміння механізмів реалізації прав і обов'язків.

«Незадовільно» (1–49 балів) – здобувач не демонструє достатнього рівня знань програмного матеріалу, не володіє базовими поняттями теорії держави і права чи галузей права України, допускає грубі помилки в характеристиці нормативно-правових актів, не вміє аналізувати правові явища чи застосовувати знання на практиці. Відсутнє розуміння правосвідомості, ролі права в суспільстві та його зв'язку з педагогічною діяльністю. Індивідуальне завдання не виконане або виконано формально (поверхневий зміст, плагіат, незадовільна презентація). Не досягнуто основних результатів навчання та компетентностей, необхідних для формування правосвідомої особистості майбутнього вчителя історії та громадянської освіти.

Вимоги до письмової роботи	<p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язково з'явитися на залік і виконати письмові завдання, які передбаченні в заліковому білеті. Заліковий білет складається з 5 запитань.</p> <p>В заліковому білеті перше та друге запитання описові і оцінюється по 25 балів кожне. Третє та четверте питання передбачають коротку відповідь і оцінюється по 10 балів кожне, а п'яте – тестове в 5 балів. Максимальний бал за залік становить 75 балів.</p> <p>За бажанням (для отримання додаткових до 5 балів) здобувачі освіти можуть виконувати індивідуальні завдання.</p>
Семинарські заняття	Система оцінювання семінарських занять визначена Розділами 1 та 2 Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Практичні заняття передбачають оцінювання усних відповідей студентів, виконання та перевірку виконаних вправ, тестів зразків документів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Організація контролю знань здобувачі освіти, зокрема, умови допуску до підсумкового контролю визначаються Розділом 3 Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника . При виставленні допуску до заліку (максимум 25 балів) враховуються навчальні досягнення студентів (бали), набрані на поточному опитуванні під час контактних (аудиторних/неаудиторних) годин, при виконанні завдань для самостійної роботи, а також бали письмових робіт.
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік. Семестровий підсумковий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до [Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#), та індивідуальним графіком, відповідно до [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#). Здобувачів заочної форми здобуття освіти повинні виконати завдання, які передбачені в залікових білетах, програмові вимоги до заліку з навчальної дисципліни «Правознавство» містяться на сайті кафедри <https://kttidip.pnu.edu.ua/%d0%b4%d0%b5%d0%bd%d0%bd%d0%b0-%d1%84%d0%be%d1%80%d0%bc%d0%b0-6/>

Академічна доброчесність:

У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно [Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#) За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає Комісія з питань етики та академічної доброчесності при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі відповідно до [Положення про Комісію з питань етики та](#)

[академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі освіти відвідають лекції і практичні заняття курсу. Можливість і порядок відпрацювання пропущених занять регламентується [Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Карпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Неформальна освіта

Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#)

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus та інші.

8. Рекомендована література

Основна

1. Загальна теорія права : підручник. О. В. Петришин, В. В. Лемак та ін. Харків : Право, 2020. 568 с.
2. Кельман М. С. Загальна теорія права : підручник. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2020. 742 с.
3. Конституційне право України : підручник. Т. М. Слінько, Л. І. Летнянчин, Ф. В. Веніславський та ін.; за заг. ред. Т. М. Слінько. 2-ге вид., перероб. й допов. Харків : Право, 2024. 672 с.
4. Машков А. Д. Теорія держави і права : підручник. Київ: Алерта, 2024. 452 с.
5. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. 4-те вид., стереотипне. Київ : Алерта, 2021. 528 с.
6. Цивільний кодекс України : наук.-практ. коментар : станом на 01 січ. 2023 р. Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova та ін. ; за заг. ред. Є. О. Харитонova, О. М. Калітенко. – Київ : Норма права, 2023. 1424 с. Режим доступу: <https://hdl.handle.net/11300/29228>

Додаткова

1. Конституційне право : навчальний посібник / Д. С. Терлецький та ін. Одеса : Фенікс, 2023. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.26099>
2. Кримінальне право України. Частина 1 : конспект лекцій : навчально-методичний посібник / О. В. Попович, Л. В. Томаш, П. П. Латковський. Чернівці, 2022. 182 с.
3. Остапенко О. І. Адміністративне право України (загальна частина) : навч. посіб. / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов та ін. – 2-ге вид., доп. Львів : СПОЛОМ, 2021. 616 с.
4. Парасюк М. В., Парасюк В. М., Грабар Н. М. Цивільне право України (Особлива частина) (у схемах та таблицях) : навч. посіб. Львів : Растр-7, 2021. 467 с.
5. Порівняльне правознавство : підручник / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2021. 272 с.
6. Рабінович П. М. Основи теорії та філософії права : навч. посібник. Київ : Медицина і право, 2021. 256 с.
7. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права : навч. посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2020. 268 с.
2. Трудове право України : підручник / за ред. проф. О. М. Ярошенко. Харків : Вид-во, 2022. 376 с.
3. Тицька Я. О. Теорія держави і права : навчальний посібник / Я. О. Тицька, Н. М.

Крестовська, Л. Г. Матвеева, Н. В. Атаманова, Н. Б. Арабаджи. Одеса : Міжнародний гуманітарний ун-т, 2021. 193 с.

4. Цивільне право. Частина I : навч.-метод. посіб. [Електронне видання] / Є. О. Харитонов, О. М. Берназ-Лукавецька, І. В. Завальнюк та ін. ; за ред. Є. О. Харитонova, С. В. Завальнюка. Одеса : Фенікс, 2024. 108 с. Режим доступу: <https://doi.org/10.32837/11300.27266>

5. Цивільне право : особлива частина. Практикум : навч. посіб. / кол. авт. Дніпро : Видавець Біла К. О., 2021. 264 с.

Нормативно-правові акти:

1. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
2. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
3. Кодекс адміністративного судочинства України : Кодекс України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>
4. Кодекс законів про працю України : Кодекс України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213 - 330) : Кодекс України від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>
6. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
8. Про адміністративні послуги : Закон України від 06.09.2012 № 5203-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text>.
9. Про громадянство України : Закон України від 18.01.2001 № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>.
10. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
11. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.
12. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
13. Сімейний кодекс України : Кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
14. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
15. Цивільний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>.

Викладач _____ Остап'як Микола Михайлович